

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

<i>Előfizetési díj:</i>		A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjajukért kapják.	A lap szellemi részét illető cikkek a szer- kesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénz- tárnoki —, az esetleges reklamáziók pedig a kiadóhivatálnak küldendők.
Egész évre	4 ft.	—	
Félévre	2 "		
Negyedévre	1 "	Kéziratok nem adatnak vissza.	

Főpásztori körlevél.

Az erdélyi püspöki megye fődó papságának és kedves Hivőimnek Istentől áldást és üdvöt.

A jelen 1896. esztendőben kívánja a magyar nemzet megünnepelni e hazában való lételének ezredik évfordulóját. Nagy és nevezetes dolog ez, méltó alkalom arra, hogy a keresztény magyar szív hála-eltérzéssel forduljon a kegyes isteni gondviselés felé, amely nemcsak az egyes ember életét tartja fenn és igazgatja, hanem egész nemzetek életét is kifürkészhetetlen bölcseségének útjain igazgatja és vezérti. Mint hívő keresztények rendíthetetlen bizalommal tekintünk a jövőbe s midőn az ezredév hátkövénel a lélek szemével visszatekintünk a múltba, azért tesszük, hogy Isten sokszoros jótéteményeinek számbavételétől megerősödött lélekkel, e nemzet jövő hivatása iránti erős bizalommal lépjük át a második ezredév küszöbét.

Az európai mivellett nemzetek mai időszámítása Krisztus Urunk születésétől veszi kezdetét és méltán, mert Krisztus Urunk születése a legnagyobb, kihatásaiban a legáldásosabb esemény az emberiség történetében. Nemzetiünk ezredéves életének biztosítéka is akkor tétetett le, mikor az isteni gondviselés által elhívott apostola és első királya, *szent István*, bevezette a keresztény népcsalád kötelékébe. Ha erdélyi püspöki megyém múltját tekintem, ha széttekintek e püspökség mai területén, mily nagy, mily szép és gazdag emlékeit látom én itt az elmúlt századok keresztény mivelődésének. Ime itt van székhelyemen az ősrégi és fenséges arányú székesegyház, ott a kolozvári főtemplom, ott vannak a régi Királyföldön az úgynevezett hitújítás előtt való időkből a szebbnél szebb templomok, melyek mind fennen hirdetik, hogy az elmúlt évszázadok tolymámán itt élénk hitélet és áldozatkész keresztény szellem uralkodott. De a néma

kövek igen sok viszontagságról is tudnának tanúbizonyságot tenni s arról, hogy a sok viszontagság között a Mindenható Isten sokszor csodás erővel támogatta e nemzet küzdelmeit s tartotta fenn azt ezredévi létre. Mert alig hogy a keresztény vallás megszilárdult e haza földjén, alig hogy a keresztény tan szelidebb erkölcsökre szoktatta vad erőben bátorodott őseinket, jött az iszonyú tatárjárás és pusztává tette a hazai földet s lakóit földön futókká. De a kegyes isteni Gondviselés ebből a rettentő megpróbáltatásból is kivette népünket és fenntartotta a jövő századok küzdelmeire. Mert a középkor keresztény társadalmának legkegyetlenebb, legszivósabb kitartású ellensége az ozmán hatalom volt. Afrika felől behatolt a mai Spanyolországba és azt a pirénei hegyekig elfoglalván, nyugatfelől szorongatta az európai kereszténységet. Keletről hosszas küzdelem után elfoglalta a keletrómai császárok hajdan fényes székhelyét Konstantinápolyt s így kétfelől készült, az európai keresztény államokat megtámadni és teljesen kiirtani vagy leigázni a keresztény népeket. S a míg a nyugati nemzetek télen közönyvel nézték a közelgő vést: az isteni Gondviselés által a magyar nemzet választott ki arra, hogy szembe szálljon a fürgeteggel és elhárítsa az egész keresztény társadalmat fenyegető veszedelmet.

Epen erdélyi egyházmegyémmé, amelynek területén évszázadokon át folyt a nemzetirtó küzdelem. Ha székhelyem várfokáról aláttekintek, ott áll a síkon az emléke annak, hogy Lépes György erdélyi püspök ott esett el a szent hitért és a hazáért vívott küzdelemben. Ott van a szentimrei csatater, Hunyady János és Kemény Simon vitézi küzdelmének színhelye. Itt a Kenyérmező, őseink hitért és hazáért halni kész vitézi küzdelmének méltó emlékoszlopával. Székesegyházam boltívei alatt ott van sírhelye a nagy Hunyady Já-

nosnak, a kinek hite, bazaszeretete, vitézi hirneve fényes disze századának és örökké méltó dicsősege a magyar nemzetnek, melyet diadalról diadalra vezérelt a pogány török ellen. Igaz, hogy utána s fiának a nagy Hollós Mátyásnak dicső országlása után szomorú napok következtek el erre a mi szülőföldünkre, mert mikor a nemzet fiainak szívében megingott az a hit, amely a nagy Hunyady Jánost lelkesítette, akkor elenyészett a vitézi kitartás és akarat is, mely előbb megvédelmezte a hazát a szent kereszt ádáz ellenségétől. Urrá lett a pogány e hazában s pártfogása alatt a pártoskodás és az önkény elnyomta az igaz keresztény hitet is. Bornemisza Pál erdélyi püspökkel száműzetett e földről a katolikus vallás is; papjaira és hiveire az üldözés korszaka következett el és csak a százados küzdelmekben megedezett székelly nemzet havasai között lobogott az igaz katolikus hitélet tüze. Sok küzdelmébe került a jobbaknak, amíg ki tudták vinni, hogy a kath. vallás ismét elismertessék és jogai törvénybe ígattassanak. És csak akkor, mikor az egyesült keresztény nemzetek hadereje végleg megtörte az ozmán hatalmat s e haza földjéről száműzte, akkor lehetett visszaállítani az erdélyi püspökséget ősi székhelyén s újra megkezdeni az apostolkodást aziránt, hogy a nemzet ősi keresztény hite visszaállítassék. És foly az apostolkodás mind e mai napig. Bár az ezredév küszöbén sokan borusnak látják a keresztény hit jövőjét ebben a hazában, az én hitem, az én bizodalمام rendíthetetlen. Jól tudom, hogy sem a mindenható Isten nem fogja elhagyni ezt a magyar nemzetet, amelynek karja által a hősi tettek oly nagy számát mívelte a mult századok folyamán, sem a nemzet nem fogja elhagyni ősi keresztény hitét, melynek minden nagyságát, minden dicsőséjét, ezredévi létét köszönheti. Ha vitéz karral ellenállott századokon át a vérengző ellenségnek, amely tüzzel és vassal támadta szent hitét: lesz annyi lelki ereje, hogy szívének legdrágább kincsét, keresztény hitét szeplőtelenül megővja azon támadások ellen is, amelyek a mostani kor téveszmei s hamis felvilágosultsága által infektetnek a szent hit ellen. És hogyan félhetném én az apostolok utódja azt a szent hitet, amelyről tudom, hogy ez és csakis ez adatott a népek világosságául. Jól tudom azt is, hogy e nemzet védasszonyának a boldogságos szűz Máriának, — apostolának szent István királynak és az erős karú szent László királynak szüntelen esedezése oltalmazza a szent hitet e haza földjén, aminthogy meg lehetetlen bizonyosságú annak az ígéretnek ereje is, hogy a pokol kapui nem fognak diadalt aratni Jézus Krisztus örökségén. Ha valaha, úgy most éltem

alkonyán erős bennem a bizalom katolikus magyar nemzetem jövője iránt. Azért főpásztori és atyai szeretettel kérek titeket tisztelendő Munkatársaim az Úr szülőjében, intsétek, oktassátok ezen ezredik év folyamán a rátok bízott hívó nyáját fokozottabb buzgalommal, igazi apostol: lelkesedéssel. Tárjátok eléje az isteni Gondviselés számtalan jótéteményét, melyben az ezredév alatt részesült, fokozzátok hitét, növeljétek bizodalमत és szeretetét üdvösségének szerzője Jézus Krisztus iránt. Az evangéliumi erkölcsök gyakorlása legbiztosabb záloga a haza üdvének és boldogulásának, mert a hazát virágzóvá, nagygyá csak fiainak erkölce teheti, az egyes embert pedig jóvá, igazlelkűvé, a társadalom hasznos tagjává és a szabadságra méltóvá csak a keresztény hit, a keresztény erkölcs teszi.

Ohajtom pedig, hogy jelen főpásztori szózatomban a jelen évi vízkereszt utáni második vasárnapon, vagyis *Jézus szent neve* ünnepén megfelelő oktatás kíséretében a hívó népnek a szószékről felolvastassék. Jézus szent nevében küzdöttek őseink és győztek a pogányok fölött. Ez a szent név volt biztosítéka hazánk ezredéve fennállásának, ez biztos záloga jövő megmaradásának a következő évszázadok emberi szem előtt beláthatatlan tolymában. Hő kívánságom, hogy ezen a napon a hitek a töredelem szentségéhez járulván oly szándékkal vegyék magukhoz az Ur drága szent testét, hogy az a Jézus Krisztus, aki minden nemzetek kívánsága és királya az örökkévalóságnak, őrizze, oltalmazza tartsa fenn hazánkat további ezredévek életére. Ajánljuk föl hazánk, nemzetünk jövőjét az Úr Jézus Krisztusnak, az Ő szent neve ragyogjon hazánk egén a jövő századok tolymáján is. Az év minden vasárnapján és ünnepén a legfölségesebb oltáriszentség előtt mondassék el háromszor az Ur imája és az augsali üdvözlés egy könyörgéssel apostoli Királyunkért, kinek atyai bűles kormánya alatt lépi át a magyar nemzet az ezredév küszöbét. De ohajtom, hogy nemzetünk apostolának szent István királynak ünnepe ebben az évben különös fényvel, különös kegyelettel tartassék meg püspöki megyém minden egyházában jelölül annak, hogy valamint a multban élvezett isteni segedelmet az általa elterjesztett igaz keresztény hitnek köszönjük ettől és csakis ettől várjuk a mindenható Isten oltalmát és jótéteményeit a jövőben is.

Az örök jószágú Isten, a kinek esztendei soha sem fogyatkoznak meg, legyen oltalma, erőssége e magyar hazának a jövőben is: áldja, oltalmazza Királyunkat és a haza minden gyermekeit. Amen.

Kelt Károlyfehérvárott püspöki székházunkban, 1896. vízkereszt ünnepén.

† Ferencz, s. k.

erdélyi püspök.

Wlassics és a nők.

Wlassics, a közokt. miniszter a közelebbi napokban sokat beszéltetett magáról. Előbb megfeddette a középiskolák tanítóit, hogy nem nevelnek eléggé az életnek s különösen nem fejlesztik eléggé a tanulók előadásheli készségét: aztán megnyitotta a nőknek a legfelsőbb iskolának, az egyetemnek kapuit; újév napján az ezredév alkalmával a néptanítókat látta el jó tanácsokkal.

Mindhárom bizonyára elég fontos intézkedés, jöllehet az első némileg főtöltesnek látszik, mivel nem képzelhetünk magunknak olyan tanárokat, kik a külső megjelenés esinosságára, s ügyes előadásra ne szoktatnák az ifjakat. A harmadikra meg a néptanítók fogják majd elmondani, hogy a miniszter figyelmeztetése már akkor elevenen éltek lelkekben, mikor arra a rögös pályára szánták magukat. Mindenesetre szívesen fogadják a legfelsőbb helyről jövő biztatást és elismerést: de még inkább lelkesültek volna a szent ügyért, ha az anyagi oldaláról is nyerhettek volna némi biztatást.

Foglalkozunk e kettő helyett inkább a harmadik kérdéssel, a nőneveléssel.

Madách művén, az Ember tragédiáján mintegy veres fonál húzódik végig azon eszme is, hogy a nő mindenkor lépést tud tartani a férfi nemmel: ha ez műveltségben és erkölcsben emelkedik, a nők litókörre is megfelelőleg terjed, tágasodik. De viszont abban sem kételkedhetünk, hogy a nők gyöngédsége, választekos izlése mindig emelőleg hatott a keményebb, ridegebb szívű férfiakra. Már Erasmus is nyilatkozik ebben a kérdésben: A sokaság bolondságnak tartja a nőket tudományosan képezni ki; de az értelmesek tudják, hogy ez a legelőnyösebb a nemes és szűzies érzelmek fűrtartására.

A mi történelmünkben is van a nőknek már a múlt században egy ékes szavú védelmezője: Kármán József. A nőket a nemzeti műveltség számára akarta megnyerni, a minden nemes és szép iránt fogékony nemzet a szellemi új-jászületes pártolóivá, osztályosaivá akarta tenni. Minden sorát ezen vezető gondolat melege hatja át. Egyik ideális nő alakját nagy finomsággal, vonásról-vonásra festegatvén különösen azt emeli ki benne, hogy tőle gyermekei nem tanulják azt a fáradságos hivalkodást, maga cifrázását, melyek tékozlásra és féslettségre vezetnek; nem azon bolondságokat, a melyeket a nagy világ tökéletességeknél és dícséretes tulajdonságoknak állít.

Tiszta és munkás vallást, emberszeretetet, nyájasságot, dolgosságot, engedelmisséget sajátítanak el tőle; szívüket gyöngédségre szoktatja, hogy a szerető engedekenység, okos és óvatos feddés hatása alatt az öregségben támasztékokká váljanak.

Azóta épen egy század telt el viszontagságos, küzdelmes, de végre óhajtott célra vezető szellemi harcvaival. A magyar nyelv epedő jajjai megtalálták útjokat magyar nőink szívéhez. Azonkívül a tudomány eszméi az újabb törekvések sem ismeretlenek előttük. Soraikból szellemes, tehetséges, törekvő és munkás csapatok lobogtatják a szellemi művelődésnek a irodalomnak és közoktatásügynek zászlóját. A gyöngéd nők ma e munkásság útján nagyon sokan maguk érdemlik ki kenyérüket.

Ez utóbbi tekintetben, a nőknek öfenntartásában tulajdonunk nagy fontosságot Wlassics miniszter rende-

tének. Akárhány művelt ember van, kinek állásán kívül nincs vagyona. A fiukkal még könnyű boldogúlni: iskolába jároak, tanulnak, aztán a társadalom szolgálatába állanak. A leányok ezzel szemben a legnagyobb mértékben ki vannak téve az élet szenvedéseinek. A családfeenntartó elhal, a leányok vagyontalanul férjhez nem tudnak menni. Még jó, a kik kezök munkája után megélhetnek. Hát a többiekkel mi történhetik?! Irgalmas szívű rokonokra szorulnak vagy nyomorognak vagy még annál is rosszabb sorsra jutnak.

Ezért kell mindnyájunknak az új fontos miniszteri intézkedést nagy örömmel fogadnunk. Hiszen azok az engedmények egy nagyon is égető kérdés megoldásában alkotják az első lépéseket. Mert csak a kezdes van megtéve. A nőknek az érettségi vizsgálatot még mindig csak kivételesen engedik meg, hogy a divatszersüködésnek, a tehetségtelenek egyetemre tódulásának útját vágják.

A mint a napi lapok értesítenek a budapesti országos Nőképző-Egyesület még ebben az évben meg akarja nyitani a leánygymnásiumot, hogy így a tanítónőképzők felsőleányiskolák tanszékeire később oly erők jussanak, kik a középiskolai tanárokéhoz hasonló oklevéllel bírnak.

Wlassics a tanítói pályán kívül különösen a női és gyermekorvosi hivatást jelöli meg a nők törekvéseinek tárgyául, mely által külföldön is nagyon sokan tisztelt helyzetet biztosítanak maguknak.

El kell ismernünk, hogy a rendelet körülmény tapintatosságával, jókor jövő engedményeivel nagyban hozzá fog járulni a nők helyzetének biztosításához, és megváltoztatásához. Kissé talán csökkenti a bódoló tiszteletet a férfiak részéről, a női nem iránt, ha annak tagjai versenytársaik lesznek; de ne is említsük ezt a férfini bódolatot, mely igen sokszor csak elméletileg létezik. Más részről a nők jobban fognak a maguk erejében bízni, kevésbbé lesznek kitéve rokonai önkénykedésének, lealázásának: szeretetreméltó esesebeesékből hasznos és önértetes tagjai lesznek a közéletnek.

A miniszteri rendelet is kiemeli, mi is abban a hitben élünk a diplomás nők azért a családi élet számára sem lesznek elveszve. Akárhány nőt láthatunk, ismerbáttnak környezetünkben is, kik iskolába vagy hivatalba járnak, de a mellett a családi élet kötelességeinek eleget tesznek. Családi életök a legtöbbnyire még boldogabb, összhangzóbb a házasságok szerető egyetértésében, mivel a nő is hozzájárul az élet terheinek viseléséhez. A férj is azonban ragaszkodóbb, mihelyt érzi, hogy neje a létérti küzdelemnek csak úgy osztályosa, mint ő, a teremtés büszke alkotása.

Csak két nehézség, ellenvetés van, a melyet a nők nyilvános szereplése ellen felszoktak hozni; az egyik szerint a gyöngéd testalkatot terhelő munka az utódok testi épségét és kifejlődését, megnehezíti, gátolja: a másik szerint a gyermek nevelése is nagyon megakadályoztatik. sőt káros irányba tévedhet, ha mindig nem állanak az anya örökös szemé előtt. Az előbbi pontra nézve maguk a leghíresebb orvosok siucsenek egyező véleményben, mert nem rendelkeznek annyi tapasztalati adattal, a mennyivel a kérdést akár ide, akár oda eldönthetnék. A legerősebb férfiak is megérthat a szellemi munka, ha okos mérséklet nem szabályozza: viszont a leggyöngébb nő is alkalmas, némely most divó férfini foglalkozásra, ha az túlságos megerőltetéssel nem jár.

A gyermekek nevelése a legkomolyabb ellenvetés, mely

igazi aggodalomra szolgáltató okot. Ebben a tekintetben, még a miniszteri rendelet szavai sem nyugtatbatnak meg.

„A tudás, a műveltség fokozza a belátást, a tapintatot, a családi élet igényeinek okos mérlegelését és a gyermekek nevelésének színvonala pedig lényegesen emelkedik.“ Emelkedni fog akkor, ha a nő később a család növekedtével elhagyva bivatását, a kenyérkeresetet, egészen a családnak szentelheti magát; de mindaddig, a míg gyermekeit idegeneknek, legtöbbszörre eseléseknek őrizetere kell bíznia, ezen a réven fogja magát megboszolni a kettős pálya.

Most azonban el kell bagynunk a bíráló észrevételeket, bele kell vegyűlünk az általános örömbé. Őszintén óhajtjuk, hogy ez az intézkedés váljék magyar nőink nemzeti önértetének, szellemi emelkedésének előmozdítására!

M.

Karácsonyi mese.

(Vége.)

Miután a tűz használatával megismerkedtek, a Munka által nekik megmagyarázott étel készítéséhez fogtak. A magokat a kalászból kiverték, s a Munka útasítása szerint mindent elvége ve csakhamar kenyerek volt, mely — bizony — jobban ízlett, mint a savanyu alma. A tűz a fáu folyton égett éjjel úgy mint nappal. Teofil még több búzát vetett el, hogy kenyérben szükséget ne szenvedjenek.

Egy napon ismét hozzájuk jött a Munka s két juhott és két szarvasmarhát hozott nekik s megtanította arra, hogy miképen használják fel a tejet s mit csináljanak a gyapjuaival. Most már elég boldogok voltak; de az a régi boldogságnak csak halvány visszténye volt.

Kis idő múlva Glaukének gyermeke született. Telt, múlt az idő, reptültek az évek s hát már 7 fiok és 7 lányok volt. Ezek felnövekedtek, egészségesek, erősek voltak s vidám kedvűek voltak. A fiuk atyjuknak segítettek, a leányok pedig anyjuknak. A szép számú család csillagos estvéken kiült a kunyhó elé s ilyenkor a szülők el-elbeszéltek gyermekeiknek azt a régi jó életet, azt a boldogságot . . . s a gyermekek oly figyelemmel hallgatták s úgy kívánczoktak öök is a jó király, a pompás palota s a szép kert után. Néha felmentek a magas hegynek tetejére, szétnéztek, a vidéken, vajjon nem látják-e valahol régi boldogságuk helyét, de hasztalan. Szomorúan tértek ilyenkor vissza egyszeri hajlékukba.

Midőn egyszer ismét épen a hegyről szállottak lefelé, hát a hegynek tövében egy roppant csúf asszonyt vettek észre. Az asszony halvány volt, mint a hó; arcának mindakét felén piros foltok voltak s egy mankóra támaszkodva állott.

„Te ki vagy?“ Kérdi tőle Teofil. Az asszony erre csak annyit felelt: „Én a *Beletség* vagyok“ s mankójával a gyermek felé subintva eltűnt. Nagyon megijedtek mindnyáján, mert az tudták, hogy ez az asszony bizonyosan

valami rosszat fog nekik okozni. S ez a rossz már más napon be is következett. Két lány és egy fiú erősen megbetegedett. Nem tudtak felkeini s étel meg ital sem kellett nekik. Az aggódó szülők oda ültek az ágy mellé s szorongó szívvel lesték minden mozdulatát a beteg gyermekeknek; hiszen ezek voltak a legkisebbek, ezeket szerették a legjobban. A szegény gyerekek pedig iszonyú kínoktól gyötörve hanykólódtak az ágyban, folyton víz után kiáltottak; a tűznél forróbb volt egész testök: „Ez büntetésből történik“ — mondá az asszony férjének: „miert is ittunk annak a rossz kűtnak a vizéből, lám most kicsinyeink folytonosan szomjaznak.“ S ismét sirásnak eredt.

Három nap és es három éjjel szakadatlanul ott virrasztottak a beteg gyerekek ágyánál. A harmadik éjszakán esendes álomba merültek a gyermekek. Teofil így szólott: „Elmúlt már a büntetés, a gyermekek újból egészségesek lesznek.“ Alig mondá ki e szavakat, hát az ágy szélénél egy borzasztó alak tűnt fel. Nem volt annak egy csepp bűs sem a csontjain, egy hajszála se a koponyáján s szemei helyén csak két üreg látszott. Kezében egy hosszú kaszát tartott. Félelmökben egy szót sem tudtak szólani. Végre Teofil kérdé: „Te ki vagy?“ S a borzasztó alak tompa hangon mondá: „Én a *Halál* vagyok“ s azzal eltűnt.

Teofil és Glauke nem tudták, hogy ez mit jelent, hiszen még senkit meghalni nem láttak; de szívök remegett a félelemtől. A beteg gyerekek egészen esendesen nyugodtak az ágyban. Areak mind inkább halványodott, lélegzetök mind inkább esenededett, egyszerre csak egészen elállott. A gondos szülők azt hitték, hogy alusznak. Eltelt már egy egész nap s a három gyermek csak nem akart felébredni. Glauke ágyukhoz ment s végig simogatta öket, hát oly hideg a testök; fölemelte kezöket s azok azonnal visszaestek; nem láttak, nem hallottak semmit, meg voltak halva. A megrémült Teofil és Glauke a megölt gyermekeket a kunyhó elé vitték, hátha a nap melege felélesztené öket. De hasztalan volt minden fáradságuk; a gyermekek hidegek maradtak s meg nem mozdultak. Három nap telt el ilyen kínos állapotban; a szegény szülök s a többi gyermekek siránkozva ültek a holttestek mellett s csak várták, hogy vajjon mikor fognak mély álmukból felébredni. A negyedik napon a halál figyelmeztetése következtében egy mély gödröt ástak a földbe s eitemették a gyermekeket.

Teofil és Glauke azonban mind inkább ögedtek és gyengültek; hajuk színe már a fejrbe kezdett játszani s arcukra a nagy kor meg a sok gond mély barázdákat szánott; ha most is — mint régebben — a hegyre mentek, a gyermekeknek kellett öket támogatni és vezetni. Még mindig remélték, hogy meg fogják még egykor azt a gyönyörű birodalmat láthatni, abban a szép kertben sétálhatni, a jó királyt kiengesztelhetni s a régi boldogságba juthatni. Ezen reményük forró vágygá vált, mely még álmukba is bele szövdődött. Ha felértek a hegy tetejére, az ég te' emelék kezöket s könnyes szemekkel kiálták: „Jó királyunk, könyörülj rajtunk! bocsásd meg a mi bűnünket és fogadj ismét vissza kegyelmedbe.“

Lassanként azonban annyira elgyengültek, hogy semmiképen sem bírtak a hegyre feljutni. Sirva ültek le a hegy tövében s panaszkodtak mint haugosabbá, megindítóbbá vált.

Egy este ismét ott ültek s összes gyermekeik körül-

lük állottak. Ismét felhangzott szívzaggató panaszkodásuk: „Jó királyunk, könyörülj mirajtunk! Bocsásd meg a mi bűnünket! . . . E pillanatban kelet felől épen a hegy teteje felett egy rendkívüli fényességű csillag támadt. Ezt a legkisebb leánya vette legelőbb észre s így kiálta: „Ni ni! milyen szép csillag!” S midőn Teofil is meglátá, így szólott Glaukéhez; „Azt hiszem, hogy az örvendetes jel, melyet a jó király küldött nekünk, bizonyára nem haragszik többé.” Sokáig elnézték annak a csillagnak esodálatos fényét s tesben és lélekben egyaránt megerősölvél tértek vissza kunyhójukba. A gyermekek folyton az kérdezték atyjoktól: „Ugy-e ott van annak a szép birodalomnak az ajtaja, a hol te és édes anyá voltatok? Ugy-e most mindnyájan visszamegyünk?” Szegény Teofil könyekre fakadt; hiszen biztos választ nem tudott mondani. A csillag másnap még fényesebben tündökölt reménységet ébresztve Teofilnak és övéinek szívében.

A harmadik nap estvéjén ismét a hegy tövében ült a család. Teofil a csillaglátásra így kiáltott fel: „Jó királyunk! Ha ez annak a jele, hogy te megbocsátottál nekünk, akkor szívesen meghalok.” Így szólott Glauke is.

Alig hangzottak el e szavak, a csillag mind inkább fényesedett, nagyobodott s egyszerre csak megnyílt . . . s hét angyal arany szárnyakkal repült ki belőle. Ezek az angyalok egy szép s még az arannyal is fényesebb virágot hoztak a föld felé. Mind közelebb és közelebb jöttek s a virágot éppen a kunyhó előtt a földbe ültették s oly szépen énekeltek, hogy azt leírni nem is lehet. S miután a virágot elültették, ismét vissza repültek s a csillag mögöttök bezárult s régi fényében ragyogott. Az apa, anyá s az összes gyermekek a virághoz siettek, hogy ezt megtekintésük. Ilyen szép virágot még sohasem láttak; az arannyal és gyémánttal is fényesebben csillogtak levelei és bibói s köröskörül kimondhatatlan édességű illat ringott a légben. Sok meg sok madárka szállongott a virág körül s oly kedvesen énekeltek. Teofil és családja egészen oda volt az örömtől.

A negyedik napon azonban a virág sárgulni, hervadni kezdett . . . este már egészen elfonnyadt . . . s a fényes csillag is eltűnt az égről. Teofilék keservesen sirtak és jajgattak. A következő napon ugyanazon a helyen, hol ezelőtt a virág állott, egy kis fácskát vettek észre; ezen kis fa, melynek gyönyörű ágai és levelei valának, mind nagyobodott s nemsokára terebélyes fává lőn. Az égi madarak minden táj felől ide repültek, a fának lombjait közt fészkeket raktak s éjjel nappal énekeltek. A fa csakhamar virágozni s ezután gyümölcsözni kezdett. Oly szívesen ettek volna a gyermekek a gyümölcsből, de édes atyjok megtiltotta nekik.

Nemsokára ismét a szép fa alá gyülekezett az egész család. Egy kis madárka szállott akkor egy ágra s így énekelte:

„Az alma számotokra nőtt.
Csak rajta, izleljétek!
Szárnyakkal szálltok fölfele
S a jó királyhoz értek.”

Teofil remegő kézzel szakított le egy almát, majd többet is, addig míg mindnyájan ettek. Hát — szent Isten! — alig hogy megvették az almát, Teofil és Glauke ismét fiatal leve. S midőn örvendezve tekintettek egymásra, akkor vették észre, hogy úgy nekik, mint gyermekeiknek is aranyos szárnyaik vannak. „Most már felrepülhetünk ahhoz a fényes csillaghoz”, mondá Teofil. „A jó király megbocsátott

nekünk s ismét befogad gyönyörű kastélyába”. S midőn feltekintettek, gyönyörrel látták, hogy a csillag ismét megnyílt. Mindnyájan már repülni akartak, midőn sirva szólalt meg Glauke: „Hát elhalt gyermekeink itt maradjanak? En is visszatérek s nem megyek.” A madárka ismét énekelni kezdett:

„A fáról ágot törjétek
S a sirra ültessétek.”

Agakat törtek le a fáról s a sirra tűzték. S ime, megnyílt a sir s három kis angyal szállott ki a mélyből.

Most már mindnyájan felrepültek a fényes csillag felé s a fényes csillagon át egyszerre csak a jó király kastélyában voltak. A jó király kastélyának pompás bejáratánál állott s mosolyogva tárta ki feléjük karjait.

A gonosz kút pedig egészen eltűnt.

Németből.

Z. A.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

Az egyházpolitikai törvények.

II. Az 1894. XXXIII. törvénycikk az állami anyakönyvekről.

Szentesítést nyert 1894. évi december hó 9-én. Kiadatott az Országos Törvénytarban 1894. évi december hó 18-án.

Második rész.

Különös határozatok.

I. Fejezet. A születési anyakönyvről.

35. §. Minden gyermek születése legkésőbb a születéstől számított egy hét alatt, illetőleg a 39. §. esetében a legközelebbi hétköznapon a 17. §. értelmében illetékes anyakönyvvezetőnél bejelentendő. — A bejelentésre fokozatosan, az alábbi sorrend szerint, kötelesek: a) a törvényes atya; b) a születésnél közreműködött baba; c) a szülésnél segédkezett orvos; d) mindazok, a kik a születésnél jelen voltak; e) az, kinek lakásában a születés történt. — Ezeken kívül a bejelentésre kötelezett: f) az anyá, mihelyt erre már képes.

36. §. A bejelentésre a sorrendben utóbb nevezettek csak akkor kötelesek, ha megelőző kötelezett vagy nincsen, vagy pedig a bejelentés megtételében akadályozva van. — A bejelentés szóbeli, s a bejelentésre kötelezett, vagy annak megbízásából más oly egyén által teljesítendő, ki a születésről közvetlen tudomással bír.

37. §. Szülházakban, kórházakban, letartóztatási intézetekben, dologházakban, laktanyákban vagy egyéb polgári vagy katonai közintézetekben történt születések bejelentése az intézet elöljáróságának kizárólagos köteleességét képezi.

38. §. A születés anyakönyvi bejegyzése magában foglalja: a) bejelentőnek családi és utónevét, állását (foglalkozását) és lakhelyét; b) a gyermek születésének helyét és idejét (év, hó, nap óra); c) a gyermeknek nemét; d) utónevét; e) a szülőknél, illetőleg a törvénytelen gyermek anyjának családi és utónevét, vallását, állását (foglalkozását), lakhelyét és születése helyét és életkorát. — Törvénytelen gyermek természetes atyjára nézve az e) alatti adatok bejegyzésének csak a 41. §. korlátai között van helye. — Ikreknek a bejegyzés minden gyermekre nézve külön, még pedig a születéseknek egymásutánja szerint történik.

39. §. Halva szülöttek és szülés közben elhaltak a 68

§. értelmében legkésőbb a születést, illetőleg elhalálozást követő legközelebbi bétköznapon jelentendők be. A bejegyzés ilyenkor a 38. §. a), b), c) és e) pontjaiban említett adatok alapjaiban úgy a születési mint a halotti anyakönyvbe történik.

40. §. A ki újszülött gyermeket talál, köteles erről lehetőleg azonnal, de legkésőbb a következő napon a községi előjárásnál jelentést tenni. — A községi előjárás a szükséges nyomozásokat teljesíti s az eredményről az anyakönyvvezetőt a születési anyakönyvbe való bejegyzés végett értesíti. — A bejegyzésnek tartalmaznia kell a találás idejét, helyét, körülményeit, a gyermekben talált ruhák s egyéb tárgyak leírását, valamint a gyermek netáni testi ismeretű jeleit, annak valószínű korát, nemét, a hatóságot, intézetet vagy egyént, hol vagy kinél a gyermeket elhelyezték és a neveket, melyeket neki adtak.

41. §. A törvénytelen gyermeknek természetes atya által való elismerése csak akkor jegyezhető a születési anyakönyvbe, ha ezen elismerést maga a természetes atya az anyakönyvvezető előtt személyesen jelenti ki, vagy ha az elismerés közokiratba van foglalva.

42. §. Ha a gyermek utóneve a bejelentés idejében még nem volt megállapítva, az legkésőbb két hó alatt a szülők, illetőleg gyám által pótlólag bejelentendő.

43. §. Ha valamely gyermek leszármazása csak a születés bejegyzése után állapíttatik meg, vagy a családi állapotból származó jogok királyi leirattal való törvényesítés vagy örökbefogadás által változást szenvednek, ez a körülmény az illetékes hatóságnak hivatalos megkeresésére vagy az általa közzét ítélet vagy hivatalos irat alapján hivatalból jegyzendő fel. — Ha a törvénytelen gyermek anyja és természetes atya házasságra lépnek, ez a körülmény, a menyiben közokirattal igazoltatik, bármely érdekelt kérelmére az anyakönyvi lap szélére feljegyzendő, de csak akkor, ha a természetes atya által való elismerés a 41. §. szerint már fel van jegyezve, vagy ugyanazon §. szerint egyidejűleg följegyezhető.

44. §. Senki sem viselhet más családi és utónevet, mint a melyek születési anyakönyvébe be vannak jegyezve. — Ez a rendelkezés az írói vagy művészi álnevek használatát nem korlátozza.

II. Fejezet. A házasság hirdetéséről és a házassági anyakönyvről.

45. §. A házasságkötést megelőző kihirdetés az anyakönyvvezető hatáskörébe tartozik. — A kihirdetést kérhetik: a házasulók személyesen, törvényes képviselőik vagy az e célra külön meghatalmazottak.

46. §. A kihirdetést abban a községben kell teljesíteni, mely a házasulók rendes lakhelye. — Ha különböző vagy több rendes lakhelyük van, a kihirdetés mindegyik lakhelye teljesítendő. — Ha utolsó rendes lakhelyükön még nem laknak három hónap óta, a kihirdetést közvetlenül megelőző rendes lakhelyükön is teljesíteni kell.

47. §. Rendes lakhely hiányában a kihirdetést abban a községben kell teljesíteni, hol a házasulók tartózkodnak és ha tartózkodásuk három hónapot meg nem halad, ott is, hol utójára három hónapon át tartózkodtak. Ha ily tartózkodási hely meg nem állapítható, a kihirdetést a házasulók-

nak vagy községi illetősége, vagy születése helyén is teljesíteni kell.

48. §. A kihirdetést azon anyakönyvvezető rendeli el, ki a házasság megkötésénél közreműködni jogosult (házassági jogról szóló törvény 32. §.) Két ily jogosult közt a házasulók választhatnak. — Ha az anyakönyvvezető a kihirdetést elrendelte, az iránt intézkedik, hogy saját kerületében fogantassák, egyszersmind azon anyakönyvvezetőket, kiknek kerületében a kihirdetés fogantatására iránt késedelem (46., 47. §-ok), ez iránt megkeresi. — Ez utóbbiak kötelesek a kihirdetés fogantatására iránt késedelem nélkül intézkedni és megtörténtéről a megkereső anyakönyvvezetőt a netalán bejelentett akadályok vagy a szabad beleegyezést kizáró körülmények közlése mellett értesíteni.

49. §. A házassági jogról szóló törvény 29. §-ának e) pontjában említett polgári tisztviselő az előtte kötendő házasság kihirdetésének fogantatására iránt a 46. és 47. §-ok szerint illetékes anyakönyvvezetőt közvetlenül vagy a kir. belügyminiszter útján keresi meg. — Ha magyar állampolgár külföldön külföldi hatóság előtt köt házasságot, Magyarországon a kihirdetést a 46. és 47. §-ok szerint annak fogantatására illetékes anyakönyvvezető rendeli el. — Ezekben az esetekben, ha a kihirdetésre a 46. és 47. §-ok szerint illetékes anyakönyvvezető meg nem állapítható, a kihirdetés fogantatására s illetőleg elrendelésére is a Budapesti belvárosi anyakönyvvezető illetékes és a kihirdetés a hivatalos lapba egyszer beiktatandó hirdetésmennyel fogantatatik.

(Folyt. köv.)

A nevelés és tanítás államosításának rossz következményei.

Az ingyenes oktatás, — melylyel az uralomra jutott szabadkőművesek oly szívesen előhozakodnak, — nem vált be Franciaországban Hasoulitsuk csak össze a következő két adatot:

Az államosítás előtt, 1876-ban a népoktatás költségei	63.515,429 frk 70 c.
Az államosítás után, 1895-ben :	117.629,558 frk 23 c.
A többlet tehát 1876-hoz képest	54.105,128 frk 53 c.

Az az örületes költsékezés, melylyel az iskolákat valóssággal palotákká emelték, — végromláshoz vezethet. 1876-tól 1885 ig 448.374.245 francot költöttek ily építkezésekre. Az 1885-iki költségvetés az összeget 618 028 419 franc-ra emeli.

Azokban a szabadkőműves ily csekélység miatt nem jó zavarba. Azonnal kész a felelettel:

„De hiszen, e költségeknek meg van a gyümölese. Csak nyissa fel szemét, mert ön nem tudja megbecsülni az állami nevelés jótékony hatását.“

Erre azonban mi így feleltünk:

Az elemi oktatás távolról sem tartóztatja vissza a növekvő nemzedéket a büntől, de sőt felbátorítja rá. Nem látjuk-e, hogy a törvényszék elítélteinek majdnem fele pályavégzett?

„A vallással együtt, — mondja egy vizsgáló bíró, Guilott, a leggyakrabban a többi eszmény is szétfoszlik. Haza, család, kötelesség — épp oly neveléses szölamok, mint a vallás.

A cynizmus, a fiatal lelkek vadsága soha nem jelentkezett ily nagy mérvben.“

Az állami tanítástyag közlönye, a 7. §. idejében létesült „Elemi oktatás“ is bevallja azt:

„Az erkölcsi érzék egyre gyöngül a népben; a büntetés gyermekek egyre növekvő számában igazi társadalmi veszély rejlik.

S az iskola még sem követ el mindent e veszély elbáritására.

Nevezetesen: a tanítók föláldozzák az erkölcsi nevelést, csak hogy vizsgáik minél fényesebb eredményt mutassanak fel.

Viselkedésükben nincs meg mindig az a méltóság előadásukban az a szigorúság, elengedhetetlenül szükséges azoknál, kikre lelkek gondozása van bízva.

Végre, ha a veszélyt ki akarjuk kerülni, akkor a tanárképző intézettől kezdve le egészen a legutolsó falusi iskoláig mindenütt szembe kell szállnunk azzal az irányzattal, mely a társadalom nagy épületének rombadöntésére tör.

Azonban a kriminalitás arányainak növekvése, 21 évnél fiatalabb öngyilkosok szaporodása, szintén megcáfolhatatlan bizonyítékok és még többet mondanak mint a fentebb közölt szomorú tapasztalatok.

Maga a Journal Officiel így ír:

„Nem hagyhatjuk említés nélkül, hogy a 16 éves kiskorú bűnösök abszolút száma folyton növekszik a fiuknál.

a fiuknál:	a leányoknál:
1886-ban . . . 4,937	1886-ban . . . 659
1887-ben . . . 5,781	1887-ben . . . 951
1888-ban . . . 6,342	1888-ban . . . 1,009
1889-ben . . . 6,943	1889-ben . . . 1,097

Vagyis négy év alatt mind a két nemnél együtt véve 2,244 v. i. $\frac{2}{5}$ rész.

A kiskorú vádlottak növekvő számával lépést tartanak, a visszaesők (recidivisták)

Számuk 1886-ban	92,825
„ 1888-ban	95,871
„ 1889-ben	98,159

A bűnösök képzettségi foka szintén emelkedik. A vádlottak majdnem $\frac{3}{4}$ része, v. i. 74% tud írni s olvasni míg 18.4% egyetemi kiképzésben részesült.

A hivatalos statisztika mutatja, hogy az öngyilkosok is egyre szaporodnak:

1892-ben 87 tizenhat éven alul levő öngyilkos volt.	
1880-ban még csak	55
1890-ben	80

A 16 és 20 év között levő kiskorúknál az öngyilkosság száma:

1880-ban	267
1890-ben	358
1892-ben	457

Ebből az a tanulság, mit folyton hangoztatunk, hogy t. i. vissza kell térnünk az ifjúság keresztény neveléséhez, a katechizmushoz; vagyis, egyszerűen, az anyaszentegyház erkölestanához. Szívós kitartással kell követelnünk a bal okának, az Isten nélkül való oktatásnak megszüntetését; mert a vallás és baza ellenségeinek kezében ez a legerősebb gyever.

IRODALOM.

— **A legújabb Deharbe** — Tóthfalussy Róm. Kath. Káté az egyedüli elterjedt könyv, melyet nem nélkülözhetnek sem a hitelemzők, sem a főtiszt. papság, s nem egyáltalában mindazok, kik tanítással vagy predikálással foglalkoznak. A 28 ives mű megrendelhető 1 frt 60 kr., vagy 4 int. Tóthfalussy Dániel hittanár, s hitelemzőnél Szatmáron.

— **Megjelent** és beküldetett a „Legszentebb Rózsafüzér Királynéje“ c. képes havi folyóirat 1. száma. Szombathelyen. Ara egész évre 1 frt (2 kor.), 10 pld. egyszerre, egy címre-rendelve és előre fizetve 8 frt, 50 pld. 36 frt. Változatos tartalma a következő: 1. Ujévi üdvözet. 2. Boldog újévet a homi népnek. (Kálmán K.) 3. Az ima az üdvösség nagy eszköze. (Szt. Alf.) 4. Ne siessünk az imádsággal. (Pougráz menseau.) 5. A hitet gyakorlatok szt. kilencedre. (J. T.) 6. A legjobb édes anyja. (Ac ay Gy.) 7. Mária a keresztények segítségé (Vers kapui K.) 8. Pennaforti szt. Rajmund életéből. 9. A kilenc idegen bűn történetekben. (-s.) 10. Egy anya öröksége. (Elbeszélés Cs. L.) 11. Lelki kincstár. 12. H-rek. 13. Vegyesek. 14. Szerkesztői üzenetek. 15. Imaszándékok. Képek: Az új cimdizsítés. — Pennaforti szt. Rajmundi — Hidasy Kornél püspök. Szombathely, Vas megye. A szerkesztőség. Szt.-Dom. r. zárda.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Köszönettel vettük** kegyelmes püspök urunk 1896. évi I. számú főpásztori körlevelét, melyben szól a milleniumról s legfelsőbb intézkedéseit közli melyéje papsággal az ezen egész évnek folyamán a millenium alkalmából tartandó ünnepekre vonatkozólag. Olvasóink a lap első helyén egész terjedelmében élvezhetik a főpásztori szöveget!

— **Visszatérés.** A nép vallástalanságát előmozdító törvények dacára, az isteni gondviselés nagy lelki örömmel gazdagította az ákosfalvi (Maros-Torda m.) plebiániát. -- Ugyanis: Tóth Mihály és neje Gál Anna, Kádár Bálint, Kádár Ferenc, Tóvisi György, Farkas Katalin, Görgényi Mihály, Szathmári Jánosné szül. Tóth Karolina s ennek két leánya Agnes és Eszter, kik ez ideig a Kálvin tanaival voltak elcsábítva, 1895. december 26-án Szent István vértanu ünnepén, visszatértek az egyedül üdvözítő róm. kath. egyház kebelébe. A visszatérés nagy ünnepélylél történt, s revezettek a róm. kath. hitvallást Lukács Vilmos plebános úr kezébe tették, a ki megható beszédével a Jézus és egyháza iránti szeretetre, s hitünkben való állhatatosságra buzdította. Isten segélje buzgó lelképásztorunkat s jutalmazza meg a lelkek üdvéért tett sokszoros fáradozásait! *Egy hívő.*

— **A károlyfehérvári püspöki lyceumban tartandó vizsgák** rendezték az 1895-96-ki tanév első felében. Január 15-én d. u. 4 órakor az előadások beszüntetése. 20-án a III. és IV. évi theologusok vizsgája a Lelkipáztorkodástánból. 21-én az I. és II. évi theologusok vizsgája az Új-szövetségi-szentírás-tudományból. 25-én a III. és IV. évi theologusok vizsgája az Egyházjogtánból. 27-én az I. és II. évi theologusok vizsgája az Alapvető hittanból. 31-én d. e. az I. II. III. évi theologusok vizsgája a Bölcsészettől. 31-én délután osztályozás. Február 3-án a második félév kezdete. Felsőbb jóváhagyással. Az igazgatóság.

— **A nagyváradi kath. kör** alapszabályait a m. kir. belügyminiszter némi huzavona után, végre mégis megerősítette. A kör már meg is tartotta az első választmányi ülést. A kör ünnepélyes megnyitásának idejét csak ezután fogja

meghatározni a kör világi elnöke: Batthyány József gróf. Bár mielőbb hírt adhatnánk az erdélyi városok hasonló körreinek életéről is.

— **Katholikus kongresszus a milleniumon.**

A Budapesti Katolikus Kör már régebben tanácskozás tárgyává tette a milleniumnak a kath. egyetek által való megünneplését. E célból legjobbnak tartotta, ha a millenium évében közös értekezletre, országos kongresszusra hívja össze Magyarország összes kath. egyeteit az ország fővárosába. Hogy ez elérhető legyen, a Budapesti Katolikus Kör elnöksége nyomatott felhívást boesátott ki a kath. egyetekhez, — a melyekben fölhívja ezeket a kongresszusra. — A fölhívás a következőkre szólítja föl az egyesületeket: 1. Mondja ki az egyet, hogy hozzájárul a kath. egyetek országos kongresszusának megtartásához és kívánatosnak, szükségesnek tartja azt. 2. Válaszson az egyet kebléből egy vagy két képviselőt, kik az 1896. év február havában összejövő a fővárosban, mint a kath. egyetek országos kongresszusának előkészítő bizottsága, a kongresszus programját részletesen megállapítanak s annak idejére összehívása módjára stb. megállapodnak. 3. Jelölje meg az egyet azon kérdéseket, melyek tárgyalását első sorban tartja kívánatosnak és szükségesnek, hogy az előkészítő bizottság ezen beküldött tételekkel megfontolás tárgyává tehesse. A válaszokat e hónap végeig várja a Kath. Kör elnöksége.

— **Eltűnt polg. anyakönyvvezető** Kovács Sándor, a háromszékmegyei Zagon község jegyzője — mint a lapok írják — a múlt hónap 16-án elment Sepső Szent Györgyre a megyei tisztújításra s azóta nem tért vissza. A községben a jegyző eltűnésének oka felől többféle verzió keringett. Sokan elmehabórodást, mások — családi viszályokat és ismét mások — ezek voltak a legnagyobb számmal — síkkasztást emlegettek. Az eltűnt jegyző a megyei utadó kezelésével volt megbízva és e réven meglehetősen nagy összeg pénz fordult meg a kezén. Eltűnése előtt néhány nappal még valami háromszáz forint volt a pénztárában s mikor a pénztárt megvizsgálták, csak tizenegy forintot találtak benne. Így valószínű, hogy azoknak volt igazuk, akik az eltűnés okául a síkkasztást emlegették. A jegyző elleu körözést rendeltek el, ennek azonban eddig nincsen semmi fogantatja.

— **Nyilvános számadás és hála.** A nagy Hunyadi János által épített tövisi templomban felépült új föltár költségeire következő kegyes adományok tolytak be: T ö v i s e n: Baló Ida 15 frt, Diamánt Sámuel 50 frt, Páll László 10 frt, Slatkovich Jácint 25 frt, Schmotzer Lajos 20 frt, Szikorszky András 10 frt, Nagy Lajos 5 frt, Szonkup József 5 frt, Glatt Józsefné 5 frt, Kauffmann Gyula 5 frt, Lövi Salamon 5 frt, Schultz Mihályné 5 frt, Missug Helen 5 frt, ezenfelül gyűjtött 30 frt 40 krt, Korbuly Miklós 5 frt, Salamon Simon 10 frt, Wirthl József 10 frt, Gurisatti József 10 frt, Gerletti Péter 10 frt, Salamon Hermán 10 frt, Kiss Elek 5 frt, Kolumbán Agoston 5 frt, Tóth Irma 5 frt, Krisán István 5 frt, Bugán József 5 frt, ezen kívül gyűjtött 10 frtot, Löwe Sámuel 5 frt, Horváth Dénes 2 frt, Horváth Géza 1 frt, Haloff János 3 frt, Polith József 2 frt, Krember Antal

2 frt, Kátrovics Antalné 6 frt, Péterfi Gáspár 2 frt, Ovcácz Kornelia 5 frt, Técsi Zsuzsanna 2 frt, Virág Borbála 2 frt, Zaackó János 1 frt, Tamás Mária 3 frt, Tersánszky Keresztélyné 1 frt, Biró Józsefné 2 frt, Horváth Gergely 1 frt, Nagler Adel 1 frt, Fried Lipót 1 frt, N. N. 3 frt, Janka József 1 frt 50 kr, Lukács Péter és neje 3 frt, Bartsch Róza 2 frt, Berkó Salamon 1 frt, Krengel Sándor 3 frt, Jónás Kálmán 2 frt, Jónas János 2 frt, Jedlotska Antal 2 frt, Rogálszky Károly 2 frt, Hosszú Franciska 2 frt, ezenkívül gyűjtött 8 frtot. Horváth József 2 frt, Nagy Lajos 1 frt, Kraft Sándor 1 frt, Körösy Antal 1 frt, Englisch Károly 5 frt, Velikán János 3 frt, Ujvári Dávidné 2 frt, ifj. Mihelyesi Zsigmond 3 frt, öz. Szép Miklósné 3 frt, Maller Dezső 2 frt, Bartalis Sándor 2 frt, Kaminár Piroška 5 frt, M. E. 2 frt, Bodori Sámuel 2 frt, Tóth Kornél 3 frt, Bachhemier Ferencz 2 frt, Szylveszter Gámálie 5 frt, Biró Gyula 3 frt, Slett Vilmos 2 frt, Zoltán Jánosné 2 frt, Kovács Miklós 2 frt, Buttyán Gyula 3 frt, Siemás József 2 frt, Kovács Lajos 2 frt, Walter Ferencz 2 frt, Pap Pál 3 frt, Marine János 5 frt, Klein Mihály 5 frt, Rothenstein Salamon 2 frt, Rác Gábor 2 frt, Belán Gligor 1 frt, Salamon Ignác 3 frt, Bogyó Andor 5 frt, Nagler Sarolta 2 frt, Csetyán Joákim 2 frt, Kiss István 1 frt, Rosu János és neje 5 frt, Muntyán Jakab 1 frt, Rác Efrem 2 frt, Berecky Antalné 1 frt, Mihály Gergely 1 frt, Jónás Kálmán 1 frt, öz. Boros Károlyné 5 frt, (Folyt. köv.)

Előfizetési felhívás.

A

«K Ö Z M Ū V E L Ő D É S»

1896-ban tizenkilencedik évfolyamát

kezdte meg. — A szerkesztő bizottság legnagyobb gondossággal fejtette ki tevékenységét, hogy a lapot kellő csinnal és változatos tartalommal állítsa ki s az irodalom követelményeinek megfelelő módon adja az olvasóközönség kezébe. Ez új évben is igyekezni fogunk, hogy az erd. róm. kath. társulat nevéhez méltó élvezetes és hasznos ismereteket nyújtsunk felkarolva a komoly irányú tudományos, szépirodalmi termékeket s azon leszünk, hogy a kath. közzselleknek kis bérces hazánkban is megteremtői legyünk.

E fáradozásunk eredménye az előfizetők — társulati r e n d e s t a g o k s minden tudománykedvelő irodalombarrat anyagi és szellemi pártolásától függ. Kérjük tehát ez új évfolyam megkezdésénél is az ügyért buzgolókat, sziveskedjenek törekvésünket közreműködésükkel gyámolítani.

Alapító tagok lehetnek, kik egyszersmindenkorra 50 frtot, pártolótagok, kik évenként 5 frtot, rendes működő tagok, kik 2 frtot fizetnek s a társulatnak legalább egy dolgozatot küldenek minden évben.

Előfizetési ára ;

Egész évre 4 frt.

Felévre 2 frt.

Megyedévre 1 frt.

Egyszeri hirdetés díja 1 frt 30 kr.

Megjelenik minden héten egyszer és pedig szombatou. Gyulafehérvárt, 1896. január 1.

A szerkesztő bizottság.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: **Pál Antal.**

Szerkesztőtársak: **Bálinth György, Péter János dr., Vass Albert, Zlamál Agoston.**

Nyomatott Papp Györgynél a pisp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.